

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 15 november 2007

MEDITATIE

Het zuchten van de ware gelovige

Deze psalm is een psalm uit de diepte en een van de zeven boetpsalmen, welke is uit de tijd van Davids veroetmoediging en wederkering tot de Heere, na zijn zonde met Bathseba.

In tijdsorde schijnt psalm 6 de eerste en psalm 38 de tweede boetpsalm te zijn. Deze psalm noemt de dichter een psalm 'om te doen gedenken'. De kanttekenaren tekenen daarbij aan, de grote benauwdheid waarin hij was geweest en de genade des Heeren die hem daaruit verlost had. Zo wordt in onze tekst gesproken over zuchten. Zuchten is ook een vorm van bidden. Het is een gebed, gesproken zonder woorden. Gods Kerk kent gebeden, die op de gebedstijden worden uitgesproken in de binnenkamer voor Gods aangezicht. Dan is er menigmaal zoveel van het hoofd bij en zo weinig van het hart. Een kind van God kan niet op bestelling zijn hart uitstorten in het gebed voor de Heere. Toch is het een goede gewoonte tot de Heere te naderen, in de verzuchting, dat Gods

Mijn zuchten is voor U niet verborgen.

Psalm 38 : 10b

Geest er in mede zou komen. Maar als hier gesproken wordt over zuchten, hetwelk een gebed is zonder woorden, dan is de nood zo groot, dat de bidder geen woorden vinden kan om zijn ziel uit te storten. Want hier zijn geen woorden, of er zijn in ieder geval woorden te kort, daar het verstand niet onder woorden kan brengen, wat er in het hart wordt doorleefd. Zuchten wijst op de nood der ziel. Het komt voort uit de diepte van het hart, waaraan geen naam kan worden gegeven. Zuchten betekent dat de mens voor God is uitgepraat. Daar de nood groot en diep is en dat ze in woorden niet is uit te drukken. Zuchten kent niet de gestelde tijden van het gebed, het gaat door zonder gevouwen handen of gebogen knieën. Want dat zuchten neem je mee, waar je gaat of wat je ook doet.

Dat gaat mee naar bed en daar sta je mee op. Dat neem je mee naar je werk.

Want zuchten is een hartezaak en je hart gaat altijd overal mee. Dan sprak vroeger het oude volk dat ze meer gebeden hebben met de pet op, dan met de pet af.

In het gebed wordt menigmaal zoveel gezegd, waar het hart niet bij is, maar ook kan er zoveel verzwegen worden en wel in het bijzonder in de openbare gebeden. Want het betaamt niet altijd om de verborgen nood in het openbaar uit te stallen. Want die verborgen nood kan te persoonlijk, te teer en te gevoelig zijn, om dit aan anderen te openbaren.

Maar nu in het zuchten, waar in het leven van Gods Kerk de Geest Gods zucht met onuitsprekelijke verzuchtingen, staat de mens alleen voor God. En als hier David zegt: 'Mijn zuchten is voor God niet verborgen', dan is deze nood alleen bij God bekend.

In het zuchten, waar het hart opengaat en de ziel zich voor de Heere in een woordenloos gebed uitstort, wordt alles tot de Heere gezegd, wat voor het oor van een mens niet is uit te spreken.

Hier mag een ellendige en nooddriftige zijn nood bij God kwijt. Geen woorden te kunnen uitspreken en nochtans te weten dat zijn zaak bij de Heere bekend is.

En al is het dan dat de zaken niet zijn opgelost, toch geeft het een zalige verlichting, zodat zulk een zuchter dat zuchten niet zou willen en kunnen missen en ook niet zou willen ruilen voor al het bidden van degenen die het altijd hebben en geloven kunnen.

En gelijk het onmogelijk is om van de honger te kunnen eten, zo onmogelijk is het om in het zuchten te rusten en daarin zijn leven te vinden. Zolang als we de grond kunnen vinden in de nood zelf, dan hebben we onszelf wel af te vragen, is het niet een zuchten van onszelf, in plaats van een zuchten naar God, om God

Inhoud

86e jaargang

Nr. 7

- 1 Het zuchten van de ware gelovige
- 2 Momentopnamen van de Generale Synode 2007 (8)
- 4 Van oude goden en nieuwe idolen (2)
- 5 Ziekten in de Bijbel:
Een koning met een darmaandoening
- 6 Leven op aarde
- 7 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 11 Kerkdiensten

en tot God?

Nu kunnen er tijden zijn in het leven van Gods Kerk, dat ze zuchten om een zucht. Dat alles zo koud, zo dor en zo doods is en ze geen klacht weten voort te brengen om een klacht.

Maar als het ware zuchten gevonden mag worden in het hart, dan is dat niet een zucht om te zuchten, maar om geholpen te worden.

Wat is het een zegen voor Gods volk, dat er nog een ander bidden is dan alleen met woorden.

Dat er ook een zuchten is dat voor de Heere niet is verborgen, daar de Heere ziet tot in de diepste schuilhoeken van het hart. Dan is dat wel eens tot troost en bemoediging in het leven van Gods kinderen, dat de Heere alles ziet, alles weet en hoort, ook hun verborgen zuchten uit de diepte van hun hart. En dat de Heere niet gebonden is aan de woorden van Zijn volk. Ja, dat zij met een God te doen hebben, Die hun noden, zorgen en verdriet beter kent, dan zij die zelf kennen en aan Hem zouden kunnen voorstellen.

Want hun nood ligt dieper dan dat zij het zouden kunnen uitspreken.

Kennen wij dat zuchten, dat voor God niet verborgen is? Kent ge die verborgen omgang met uw zuchten en uw zorgen aan de troon der genade?

Of hebben wij geen zielen nood om onder te zuchten.

Dan mocht de Heere die zielen nood nog willen opbinden, opdat dat ware zuchten in het hart geboren zou worden.

En volk des Heeren die dat ware zuchten kent, die nog zo dikwijls zuchten moet dat uw weg voor de Heere verborgen is, de Heere mocht u doen verstaan, dat er niets is waarvan de Heere niet afweet. Dat met de dichter verstaan werd:

*Maar wat klaag ik, Heer' der heren?
Mijn begeren
Is voor U, in al mijn leed;
Met mijn zuchten en mijn zorgen,
Niet verborgen;
Daar Gij alles ziet en weet.*

St. Philipsland,

ds. T.M. van Dijk

8

Momentopnamen van de Generale Synode 2007

Verspreid over de dag waren er op donderdag 13 september enkele onderbrekingen van de besprekingen om de goede gang van synodale zaken te bevorderen. De synode komt op voorstel van het moderamen Deo volente weer bijeen op woensdag 30 en donderdag 31 januari en op woensdag 26 en donderdag 27 maart 2008.

Er werd evenals in 2004 een financiële commissie ingesteld, bestaande uit een zestal synodeleden. Deze commissie verzamelt vragen van afgevaardigden, bestudeert de financiële stukken in de rapporten en legt eventuele vragen aan de betreffende deputaatschappen en/of secties voor. Het geheel moet uitmonden in een rapportage, die de vervolgsynode de mogelijkheid biedt om kort en bondig over de financiën te spreken.

Naast een commissie die zich moet buigen over een appelzaak, werden ook andere commissies benoemd om de behandeling van instructies van Particuliere Synoden voor te bereiden. Zo diende de PS Zuidwest een voorstel in met het oog op de herziening van de mandaten van diverse deputaatschappen en secties en vroeg de PS Oost de synode om te komen tot een uitspraak over het werk van de Stichting Herziene Statenvertaling.

Twee rapporten

De synode van 2004 stelde een commissie in voor de bestudering van de mogelijkheid van kerkelijke huwelijksbevestiging na echtscheiding. De commissie liet aan de synoden twee rapporten toekomen. In het Rapport aan de Generale Synode 2007 biedt de commissie een verslag aan van

De Saambinder

**Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten**

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers aan:
ds. A. Moerkerken, Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263
e-mail: moerkerken@kliksafe.nl

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Boeken ter recensie en meditaties aan:
ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:
Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
e-mail: saambinder-adv@kliksafe.nl
Postbankno. 256686 t.n.v. de administratie
van De Saambinder.

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag**
in het bezit van de administratie te zijn.
Rouwadvertenties
uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:
Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:
Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van:
de advertenties en de (recensies van de)
aangekondigde boeken.*

haar werk. Daarin wordt ook een voorstel gedaan voor de beantwoording van enkele instructies van particuliere synoden. Die instructies waren immers de aanleiding tot het instellen van de commissie. Het tweede rapport, getiteld De heilige huwelijke staat, geeft een bezinning op de schriftgegevens. Het is bedoeld als voorlichtingsmateriaal voor ambtsdragers en gemeenteleden. Op verzoek van de commissie wijdde de synode eerst een bespreking aan dit tweede rapport. Dit is gericht op het naspreken van de Heilige Schrift en draagt als zodanig een min of meer tijdloos karakter. Op voorstel van de preses werd opnieuw gekozen voor een manier van werken waarbij het gaat om een voorlopige bespreking van de principiële hoofdlijnen. Kunnen we ons daarin vinden? Als dat het geval is, kunnen de afgevaardigden daarna hun detailopmerkingen toezenden aan de secretaris van de commissie. Die zal dan zorg dragen dat op de vervolgsynode een tweede versie van het rapport ter tafel is, zodat de tekst dan definitief kan worden vastgesteld.

Om het naspreken van de Schrift

De voorzitter van de commissie, ds. W. Silfhout, leidde de bespreking in. De commissie heeft met de stof geworsteld. Het is een moeilijke materie. Daarbij heeft de commissie zich naar eer en geweten laten leiden door het Woord van God. Je maakt op bepaalde punten een keuze in het besef dat we staan in déze tijd, die zich kenmerkt door het seculiere denken. In dat denken hebben huwelijk en echtscheiding een geheel andere plaats gekregen dan in Gods Woord. Voor velen is dat een gepasseerd station. Het huwelijk wordt dan gezien als een tijdelijke verbintenis, die door een van de partijen kan worden ontbonden. Maar de Bijbel leert ons dat het om een heilig huwelijksverbond gaat tussen een man en een vrouw, gesloten voor een geheel leven. De gegevens die het rapport aanreikt, willen niet meer zijn dan een basis. Die basisbeginselen moeten in schrijnende gevallen in de weerbarstige praktijk worden toegepast. Ds. G.J. van Aalst (Klaaswaal) vroeg in dit verband ook aandacht voor het feit dat wij allemaal kinderen van deze tijd zijn. Die tijd is gericht op aanpassen. Wij willen zo graag praktisch denken. Maar de kernvraag is steeds: Hebben wij hier aan de Schrift recht gedaan?

Positieve waardering en belang-rijke vragen

Verschillende afgevaardigden spraken hun positieve waardering uit voor de inhoud van dit bezinnende rapport. Er is sprake van een buigen voor de Schrift, dat heilzaam is voor de praktijk en de gemeente ten goede komt. Ds. C. Hogchem (Barneveld) sprak zijn dankbaarheid uit voor het feit dat in het rapport alle bijbelse begrippen op een rijtje worden gezet, die de Schrift kent voor zonden die bedreven kunnen worden tegen het zevende gebod: overspel, hoererie, onreinheid en ontuchtigheid in de zin van losbandigheid. Hij betuigde ook zijn instemming met een conclusie in het rapport, die stelt dat er alleen sprake kan zijn van een verbreken van de echtelijke eenheid als er sprake is van overspel of hoererie in de zin van geslachtelijke gemeenschap.

Je maakt op bepaalde punten een keuze in het besef dat we staan in déze tijd, die zich kenmerkt door het seculiere denken. In dat denken hebben huwelijk en echtscheiding een geheel andere plaats gekregen dan in Gods Woord.

Ds. C.J. Meeuse (Goes) merkte op dat hij zich in de hoofdlijnen van het rapport kan vinden, maar dat er uiteraard exegetische keuzes zijn gemaakt. Hij beklemtoont dat vrijheid van exegese binnen de grenzen van de belijdenis altijd wezenlijk is geweest voor het theologische denken van de Reformatie en de Nadere Reformatie. Is concrete hoererie in de zin van geslachtelijke gemeenschap de enige reden voor het ontbinden van het huwelijk? Is homoseksueel handelen geen hoererie? In dit verband bespeurt hij een tegenstelling tussen de omschrijving op blz. 553 die hij niet deelt én die op blz. 545, die hij wel onderschrijft. Daar wordt van de betekenis van het woord porneia gezegd: 'Er is bij ontucht en hoererie sprake van geslachtelijke gemeenschap van welke aard dan ook – die God in Zijn Woord verbiedt. Daarom vallen ook de homoseksuele en incestueuze praxis en alle pervers

se vormen en het een lichaam worden met de ander'.

Ds. P. Mulder (Krimpen a/d IJssel), ds. M. Golverdingen (Boskoop) en ouderling J. Schouls (Leiden) spraken eveneens hun waardering uit voor het vele goede dat de studie biedt. Zij stelden echter kritische vragen bij het feit dat de commissie een wat andere weg gaat dan de kanttekenaren bij 1 Kor. 7:15 (de zogenaamde causa religionis). Onze kanttekeningen leggen die schriftplaats uit in de lijn van Beza en Voetius. Deze exegese is enkele honderden jaren in de gereformeerde traditie gevolgd. Men moet bij de exegese ook naar de kanttekeningen en de kerkgeschiedenis luisteren. De commissie had naar de mening van ouderling Schouls niet aangetoond dat de exegese uit de tijd van de Reformatie en de Nadere Reformatie onjuist zou zijn. Ds. W. Silfhout gaf in zijn antwoord aan dat hij voor deze opmerkingen begrip had. Wel wees hij erop dat de kanttekeningen niet zijn geïnspireerd. De worsteling met deze benadering is er zeker geweest, maar de commissie is tot een andere uitleg gekomen op basis van een zorgvuldige exegese. Hij gaf aan dat de commissie de opmerkingen nog eens zou bezien.

Met het zicht op de sluiting

De preses, ds. Van Eckveld, sprak ter afronding van deze synodedag nog enkele woorden. Twee dagen lang heeft de synode in alle openheid en broederlijkheid vergaderd. Daarbij is gesproken over wezenlijke dingen. Hierbij dachten we niet allen hetzelfde, zoals tot uitdrukking kwam bij de besprekingen over de zending en de vragen rondom het huwelijk. Dat moet echter positief worden geduid. Er kwam in de besprekingen een stukje kerkelijke volwassenheid tot uitdrukking.

Hij stelde aan de vergadering voor om eerst afscheid te nemen van de broeders uit Papua en Nigeria, die in verband met hun terugreis niet langer in Nederland zullen blijven. Ook zullen zij de vervolgsynode niet bijwonen. Hij richtte zich vervolgens in hartelijke woorden tot deze broeders. Daarbij waardeerde hij het dat zij in alle openheid steeds hun mening hadden gegeven over het voorgaan in de Nederlandse gemeenten. Hij wees erop dat de synode het oorspronkelijke voorstel had teruggenomen om ruimte te maken voor een periode van nadere bezinning. Tenslotte

wenste hij de vertrekkende broeders Gods zegen toe en verzocht hen hun kerken te groeten. In overeenstemming met het gebruik in Afrika en Indonesië gaf hij hen nog eenmaal het woord. 'Als u gegroet wordt, groet u terug'.

Afscheidsworden van ds. M. Nekwek en ds. M. Ewogu

Ds. Nekwek sprak allereerst uit dat het hem heel dankbaar had gestemd de synode te mogen bijwonen. Het had hem getroffen dat er veel onderwerpen op de agenda stonden die betrekking hadden op dezelfde dingen als in Papua. Hij benadrukte dat zijn kerk nog een heel jonge kerk is. Maar of het nu om een jonge of een oude kerk gaat, de Bijbel leert ons dat Gods kerk maar één fundament heeft: de Heere Jezus Christus. Dat is de enige grond, waarin we de eenheid van onze beide kerken kunnen vinden. Het gaat om Christus, Die Zijn kerk bouwt. Die kerk is Zijn eigendom. Wat is het nodig dat de Heere met Zijn Geest werkt in Papua en in Nederland. Ds. Nekwek besloot met de herhaling van zijn dank voor de uitnodiging. 'De Heere zegene u in het dienstwerk in de gemeenten'. Hij had dikwijls aan Psalm 133 moeten denken, terwijl we bijeenwaren op deze synode als broeders van hetzelfde

de huis. Daarom beëindigde hij zijn toespraak met het lezen van Psalm 133.

Ds. Ewogu sprak allereerst zijn dank uit jegens de almachtige God, dat hij hier mocht zijn. Hij betuigde zijn dank aan de preses, het moderamen en alle afgevaardigden voor de uitnodiging. Het was de eerste keer dat hij Nederland bezocht. Hij had dat gedaan met innerlijke blijdschap. Hij sprak zijn verwondering uit dat de gemeenten in Nederland mensen hadden gezonden naar het land vol oerwoud, waarin de Nigerianen leven. 'Sommigen van de kinderen die u gezonden hebt, hebben hun leven bij ons verloren. Zij hebben vanwege de liefde tot God hun eigen land verlaten om tot ons te komen'. Wat zij mochten doen, werd gezegd. Ds. Ewogu besloot met een verwijzing naar de schoonheid van Nederland. 'Uw land is erg mooi. Maar het kan niet vergeleken worden met de schoonheid van het Koninkrijk der hemelen, dat de Heere Jezus bereid heeft voor Zijn kinderen. Moge de Heere u allen zegenen'.

De tweede synodedag werd vervolgens gesloten door ds. W. Silfhout, die Psalm 133 vers 1 en 3 liet zingen en voorging in dankgebed.

Boskoop, ds. M. Golverdingen

Olympisch vuur

Voetbalspelers die tot god verheven worden, en goden die eigenlijk mensen zijn... Het ligt in feite veel dichter bij elkaar dan je op het eerste gezicht zou denken. Daar hoeft je niet eens cultuurfilosoof voor te zijn. Een klein beetje historisch besef is genoeg om het in te zien. Denk aan de grote plaats die sport en spel al hadden in het oude Griekenland. Op het eiland Peleponnesus lag niet alleen Sparta met zijn geharde bevolking, maar ook het aan Zeus gewijde religieuze centrum Olympus. Zo'n 800 jaar vóór Christus waren hier reeds de naar Olympus genoemde spelen begonnen die ter ere van de oppergod om de vier jaar werden gehouden. Vanuit alle windstreken kwamen atleten naar deze Olympische Spelen om een gooi te doen naar een lauwerkrans.

**Het Olympisch vuur,
eenmaal ontstoken op het
altaar van Zeus, brandt nog
steeds. De spelen zijn
alleen veelzijdiger en
internationaler geworden;
de hele wereld staat nu
periodiek op z'n kop.**

2

Van oude goden en nieuwe idolen

In het vorige artikel ging het over de goden uit de Griekse oudheid en de goden van onze moderne samenleving. We zagen dat die oude goden net mensen waren, wel een beetje groter, maar toch mensen met al hun hebbelijkheden en onhebbelijkheden. Kortom, het waren producten of projecties van de menselijke geest.

We zagen ook dat die nieuwe goden of idolen wel een velletje over hun neus hebben, maar door anderen of zichzelf tot de godenstand worden verheven. Dat geldt zeker van muziek-idolen en sport-idolen. Door hun fans worden ze vaak aanbeden alsof het bovenaardse wezens zijn. Een griezelig verschijnsel!

Ditmaal willen we bezien wat die twee werelden nu eigenlijk met elkaar te maken hebben. Op een dinsdagmorgen stonden we op de Acropolis in Athene en zagen de oude godenbeelden.

's Middags liepen we vlakbij het parlamentsgebouw tegen een uitzinnige schare voetbalsupporters aan die naar Athene gekomen waren om FC Liverpool te bejubelen. Is er een overeenkomst tussen beide zaken? Zo ja, welke? We eindigen met de vraag of er nog verwachting is voor de Grieken en of er nog hoop is, ook voor ons. Het is de boodschap van de verloren lauwerkrans of, om het met een bijbels beeld te zeggen, van het sterven-de tarwegraan.

Bijna 3000 jaar later is er nog niets veranderd. Het Olympisch vuur, eenmaal ontstoken op het altaar van Zeus, brandt nog steeds. De spelen zijn alleen veelzijdiger en internationaler geworden; de hele wereld staat nu periodiek op z'n kop. Er lijkt geen grotere eer voor een land te bestaan dan gastheer of gastvrouw te mogen zijn van de Olympische Spelen. De laatste keer was het Griekenland zelf, als bakermat van de Spelen, aan wie deze eer te beurt viel. Het heeft het land een lieve duit gekost, maar het vuur móest branden in Athene. Temidden van veel geldverslindende bouwprojecten kregen ook de oude goden weer een opknabbeurt. Immers, de goden van vroeger reiken de hand aan de idolen van vandaag, en de idolen van nu – het klinkt bijna saai – zijn de herrezen goden van toen. Wie is er nou eigenlijk ouderwets?

Overigens, de goden die geen goden zijn (een afgod is in feite god-af) laten een mens akelig in de steek, als het erop aan komt. Dat was ook in Athene het geval. We waren niet echt benieuwd naar de afloop van die

voetbaltopper daar. We waren blij dat we, onder patrouillerende legerhelicopters door, het vliegveld konden bereiken en een paar uur vóór aanvang van de wedstrijd op het vliegtuig naar Amsterdam konden stappen, net op het moment dat duizenden Italiaanse supporters de luchthaven in bezit namen. Ze waren er zeker van dat hun club zou gaan winnen...

Verloren lauwerkrans

Intussen doen we er goed aan de goden en idolen niet alleen in Griekenland of Engeland te zoeken. Ze zijn net zo goed te vinden in ons vaderland. Het is niet zo'n kunst de afgoden aan te wijzen en te versplinteren in het leven van een ander, maar zagen we ooit de balk in eigen oog? Calvijn heeft eens gezegd dat het hart van de mens een fabriek is van afgoden. Wie ontdekkend licht van de hemel ontvangt zal er van harte en diep beschaamd mee instemmen.

Het gaat ook niet aan om Griekenland een trap na te geven. Als we niet oppassen, zullen de Grieken ons voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Of staan er voor de Grieken geen beloften in de Bijbel? In Johannes 12 lezen we over "sommige Grieken uit degenen die opgekomen waren, opdat zij op het feest zouden aanbiden"

(vs. 20). De vraag of deze feestgangers in Jeruzalem nu mensen uit Griekenland waren dan wel niet-Joden uit het gebied van Tyrus en Sidon laten we hier rusten. Feit blijft dat het mensen waren uit de wereld van goden en geesten, van sport en spel, van kunst en wetenschap, van mensverheerlijking en lauwerkransen. En nu waren het uitgerekend deze mensen die naar Jezus kwamen vragen!

Het antwoord dat de Heere Jezus gaf zal hun aanvankelijk niet zijn meegavallen. De Messias van Israël was op weg naar het kruis. Als het tarwegraan moest Hij in de aarde vallen en sterven om vrucht te kunnen dragen. Hij moest de dood in. En dat geldt ook Zijn volk. Ze moeten sterven aan alles wat geen God en Christus is; sterven om het leven in de Borg te vinden; sterven ook in de weg der heiligmaking; sterven aan al hun idolen en vooral aan de afgod van hun eigen ik. Weet u, weet jij daar ook van? De lauwerkrans moet van ons hoofd. De kroon moet worden omgekeerd, omgekeerd, omgekeerd. Maar juist zo komt God aan Zijn eer en ontvangt Gods Kerk de troost. Dat blijft er over. Soli Deo Gloria!

Lethbridge (Alberta), ds. C. Sonneveld

reactie op de afgodendienst. Maar dan wordt de inhoud van de brief vervuld! Joram krijgt een ernstige ingewandsziekte. Deze ziekte wordt gedurende twee jaren zo erg dat zijn ingewanden naar buiten komen. Op jonge leeftijd -hij is nog maar 40 jaar- sterft hij aan deze vreselijke ziekte. Slechts acht jaar is hij koning geweest.

Een darmaandoening

Bij een ingewandsziekte moeten we denken aan een aandoening van de maag of de darmen. Als de Bijbel schrijft over symptomen die van jaar tot jaar geschieden, betekent dit in het Hebreeuws dagen tot dagen. De ziekte lijkt steeds heviger te worden.

Joram voert de gruwelijke Baäldienst weer in. Om er zeker van te zijn alleen te kunnen heersen, vermoordt hij zelfs in koelen bloede zijn zes broers. Zijn regering wordt een regelrecht ramp voor het tweestammenrijk.

ZIEKTEN IN DE BIJBEL

Een koning met een darmaandoening

En na dit alles plaagde hem de HEERE in zijn ingewand met een krankheid, waar geen genezen aan was. Dit geschiedde van jaar tot jaar, zodat, wanneer de tijd van het einde der twee jaren uitging, zijn ingewanden met de krankheid uitgingen, dat hij stierf van boze krankheden (2 Kronieken 21:18-19a).

Er wordt een brief bezorgd op het paleis in Jeruzalem. Het is een heel bijzondere brief. De schrijver is de profeet Elia. De brief is gericht aan koning Joram. De koning verbreekt het zegel en leest. De inhoud is ontzettend. Joram wordt het oordeel aangezegd. Over het volk van Juda zal een grote plaag komen en de koning zal ongeneeslijk ziek worden. Waar-

om? Koning Joram komt uit een godvrezend voorgeslacht. Zijn vader was Josafath en zijn grootvader Asa. Maar Joram trouwde met Athalia, de dochter van de goddeloze koning Achab, die regeerde over het tienstammenrijk. Helaas heeft Joram het huis van Achab tot voorbeeld gesteld en niet het huis van zijn vader. Joram voert de gruwelijke Baäldienst weer in. Om er zeker van te zijn alleen te kunnen heersen, vermoordt hij zelfs in koelen bloede zijn zes broers. Zijn regering wordt een regelrechte ramp voor het tweestammenrijk. Juda's kracht wordt onder Joram gebroken. De Edomieten komen in opstand en herwinnen hun zelfstandigheid. Tegelijkertijd komt aan de westgrens de priesterstad Libna in opstand als

Bij het naar buiten komen van de ingewanden moeten we denken aan een uitzakking van de endeldarm door de anus. We spreken dan over een rectumprolaps. Dit is een verschijnsel dat niet vaak voorkomt.

Bij het zoeken naar mogelijke oorzaken zouden we kunnen denken aan colitis ulcerosa. Dit is een bekende darmaandoening die vooral voorkomt bij jong volwassenen. Door een ontsteking van de dikke darm zijn er klachten van slijmerige diarree, buikkrampen e.d. De ziekte verergert in herhaalde aanvallen. Een van de complicaties die, weliswaar in zeldzame gevallen, kunnen voorkomen, is een rectumprolaps. Een kwaadaardige tumor in de endeldarm zou ook een mogelijke oorzaak kunnen zijn. Het naar buitenkomen van de darm is hierbij echter wel zeer zeldzaam.

De meest waarschijnlijke oorzaak van de ingewandsziekte bij koning Joram is een infectieziekte met een parasiet, namelijk schistosomiasis of bilharziasis. In enkele wetenschappelijke artikelen vond ik dat de meeste patiënten met een rectumprolaps leden aan deze aandoening. Interessant is dat dit met name in een naburig land van Israël, Egypte, is aangetoond. Opvallend is verder dat het

vooral jonge mannen betrof. De schistosoma-parasiet is een wormpje dat voorkomt in oppervlaktewater waarin zich tropische zoetwaterlakken bevinden. De wormpjes dringen door de huid het lichaam binnen. We maken onderscheid in verschillende soorten wormpjes die afzonderlijk ontstekingen kunnen geven in de lever, de urinewegen of de darmen. De klachten bij een darmontsteking variëren van licht tot ernstig. We moeten dan denken aan koorts, buikkrampen en diarree. Een uitzakking van de endeldarm ontstaat als de parasieten het spierweefsel van de darm hebben aange tast. Onderzoekers hebben aangetoond dat schistosomiasis een zeer oude ziekte is. Op diverse papyrusrollen uit het oude Egypte staan in hiërogliefenschrift symptomen beschreven die passen bij deze aandoening. In twee mummies zijn zelfs verkalkte schistosoma-eitjes gevonden! Verder is bekend dat het type parasiet dat een darmontsteking veroorzaakt juist ook in Israël voorkomt. Wereldwijd, met name in de tropen, lijden 200 miljoen mensen aan schistosomiasis. Van hen hebben 20 miljoen ernstige klachten.

Gods straf

Opmerkelijk is dat Elia reeds in de hemel was opgenomen toen zijn brief bij de koning werd bezorgd. Voor zijn heengaan heeft de Heere aan Elia geopenbaard wat met koning Joram zal gaan gebeuren. Het is dus een profetisch geschrift. Waarschijnlijk heeft zijn opvolger, de profeet Elisa, de brief bewaard en bij het paleis afgegeven. Duidelijk lezen we in de brief over het oordeel van God over de grove zonden van koning Joram.

We mogen in deze geschiedenis ook de gevaren van een gemengd huwe-

lijk opmerken. Joram heeft het huis van Achab gevolgd. Hij deed wat kwaad was in de ogen des HEEREN. De Heere toortnt daarover. Wie God verlaat heeft smart op smart te vrez en. De Heere komt met een grote plaag (2 Kron.21:14). De Filistijnen en de Arabieren dringen het koninklijke paleis binnen en beroven de koning van zijn bezit en zijn vrouwen.

Behalve zijn zoon Ahazia doden zij ál zijn kinderen. Hierna wordt Joram zelf, zoals we zagen, dodelijk ziek. De ingewandsziekte van Joram is dus een straf van God op zijn persoonlijke zonden. Helaas heeft het hem niet gebracht tot bekering. Arm, rouw, eenzaam, ziek. En toch... onboetvaardig!

Begravenis

Joram krijgt geen koningsbegravenis. Het volk maakt geen branding van specerijen. Men beklaagt hem niet eens. Hij wordt zelfs niet bijgezet in het familiegraf van zijn godzalige voorvaderen. Kortom, koning Joram wordt begraven als een ambtelos burger. Geleefd zonder genade. Gestorven zonder genade. Begraven zonder eerbetoon. Is het niet aangrijpend?

*Gans anders is 't met hem,
die 't kwaad bemint;
Hij is als kaf,
dat wegstuift voor den wind;
Geen zondaar zal 't gewis verderf
ontkomen,
Als in 't gericht door God
wordt wraak genomen;
Hij, die van deugd en godsvrucht
is ontaard,
Zal niet bestaan,
waar 't vrome volk vergaart.*
(Psalm 1:3, berijmd)

Capelle aan den IJssel, H.J. Agteresch

Milieu

Het mag weer. Spreken over het milieu. Jarenlang doen milieuactivisten vergeefs pogingen om het milieu op de agenda te krijgen. Maar nu lijkt het wel of er ogen open gaan en steeds meer mensen de alarmbel rinkelen. In eigen land en in Europa. Nederland is bezorgd over het milieu en de meeste mensen willen best financiële steun bieden. Wereldwijd is er ook aandacht voor de problematiek. Zo roept de Paus in een toespraak te Loreto op tot het redden van de planeet. Hij doet dit op de jaarlijkse Red de Schepping Dag. Een half miljoen jonge Italianen luistert toe. Men zorgt ervoor dat er geen afval rondslindert. De deelnemers krijgen milieuvriendelijke presentjes mee naar huis. De paus moedigt de "groene revolutie" aan. Het Vaticaan geeft zelf het goede voorbeeld en plant een bos aan in Hongarije, om de uitstoot van kooldioxide te compenseren. Want die uitstoot veroorzaakt op termijn gigantische problemen. Vandaar de zorg. Er gaat iets mis met ons milieu. Wat dan? Wordt het leven op aarde verstoord?

Opwarmen van de aarde

Door het opwarmen van de aarde smelten de ijsvoorraden. Zo is onlangs ontdekt dat voor het eerst in de geschiedenis de noordelijke zee-route tussen Groenland en Canada ijsvrij is. Dit wereldwijde smelten is een duidelijk teken dat ons klimaat drastisch verandert. Berekeningen laten zien dat de zeespiegel in de toekomst met enkele meters zal stijgen. Alleen deze eeuw al tussen de 9 en 88 cm. Dan zullen in Bangladesh meer dan tien miljoen mensen moeten verhuizen. In ons land krijgt de waterhuishouding meer aandacht dan in achterliggende jaren. Dijken en duinen worden opgehoogd en versterkt. Men is in het zuiden reeds begonnen. Wanneer al het ijs smelt, zal het onze oceanen verdunnen en het zoutgehalte zal zo veranderen dat het water schadelijk wordt voor de visstand. We zullen rekening moeten houden met extreem weer zoals hittegolven, droogtes en zware buien. Rivieren zullen vaker overstromen. We zien het al in Europa. En om niet meer te noemen, veel dier- en plantensoorten worden in hun voortbestaan bedreigd. Wetenschappers zeggen dat de mensheid nooit eerder oog in oog heeft gestaan met zo'n enorme milieucrisis. Wordt alle leven op aarde dan echt bedreigd? Nee, zeggen opti-

Leven op aarde

Een ouder vertelt het me. Haar zoon komt er mee thuis. Het gaat in de pauze over pop- en housemuziek. Een groep jongens en meisjes staat op het plein vlak bij het fietsenhok. Een van de jongens maakt de opmerking: "Als er goeie brandvrije boxen zijn en ik

mijn muziekje maar heb, dan geef ik er niet om als ik naar de hel moet..." Ik kan de moeder die het zegt, niet geloven. "Het is echt waar meneer, u moet eens weten wat er hier en daar leeft onder de jeugd....!" Leeft? Leven op aarde. En dan?

misten. De gasketels verdwijnen en elk huis krijgt een gevel die zonne-energie opvangt. Alle auto's rijden op waterstof en in zee staan zo'n tweehonderd enorme windparken. Dit is over veertig jaar gerealiseerd. "We kunnen weer prettig leven, zonder klimaatprobleem..." Echter: de mens wikt, God beschikt.

Live Earth

Live Earth is een concert dat in juli in acht steden, op alle continenten, gehouden is ten behoeve van het klimaat. De organisatie ligt in handen van de voormalige vice-president van de Verenigde Staten, Al Gore, die aandacht besteedt aan de opwarming van de aarde. Meer dan 150 muzikanten ter wereld hebben op de Live Earth concerten 24 uur lang gespeeld. De concerten zijn via televisie, radio en internet uitgezonden. Op deze manier is Live Earth er in geslaagd 2 miljard mensen te bereiken. Dit publiek en de opbrengsten van het hele evenement vormen de basis van een nieuw meerjarig actieplan om klimaatveranderingen tegen te gaan. Ook in het Westerpark in Amsterdam is een concert gehouden. Naast de optredens daar, kun je via grote schermen alle andere concerten volgen in de grote wereldsteden. Eigentijdse aandacht voor behoud van het

Een rentmeester is geen eigenaar. Hij is wel verantwoordelijkheid schuldig aan De Eigenaar. Wij hebben met zorg de natuur te beschermen.

leven. Een schreeuw om leven op aarde. Zorg voor het nageslacht!? De wereld heeft er alles voor over.

En wij dan.....?

Maar nu niet hoe de wereld over het milieu denkt, maar wat is onze mening? Wat vinden wij? Is er reden tot zorg? Zeer zeker. De mens is als rentmeester aangesteld. Hij mag de natuur gebruiken, maar krijgt ook zorgplicht. Een rentmeester is geen eigenaar. Hij is wel verantwoordelijkheid schuldig aan De Eigenaar. Wij hebben met zorg de natuur te beschermen. Niet vanuit een krampachtige zelfredzaamheid. Maar wetend dat er Een is Die regeert. Hij bepaalt het klimaat, warmte, water en wind. Wij hebben kleinschalig ons steentje bij te dra-

gen. Recente overheidsmaatregelen die milieubeschermend zijn, moeten we steunen. Want de signalen op wereldniveau liegen er niet om. We hoeven niet met spandoeken te lopen of concerten te organiseren, maar verantwoord handelen is wel onze plicht. Daar zal de Heere ons ook op (be)oordelen. Wat moet het geweest zijn voor Adam toen hij de opdracht kreeg in de hof van Eden deze te bouwen en te bewaren? (Gen. 2:15) Storeloze, vlekkeloze harmonie. Geen achteruitgang, noch bedreiging in de natuur. Maar 't is zo anders geworden. Het leven op aarde. Vandaar de problematiek. En de gevolgen.

Haast niet meer...

We zingen vaak Ps. 103 vers 8. "Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer." Hier op aarde. Na een leven op aarde. Daar moet ik aan denken bij het bezoek aan de begraafplaats van onze familie in het kleine Zeeuwse Nieuwkerk. Ik heb al eerder gezocht naar het graf van overgrootmoeder. De begraafplaats wordt getekend door de Ramp van 1953. Liggende grafstenen, gebroken, gebarsten met soms onleesbare letters. Een jaar lang is het zoute water er dagelijks overheen gespoeld. Onder de treurwilg vinden we al de stenen van hen die verdronken, gevonden en vermist zijn. Grijze, dubbelgrote stoeptegels met de naam van de overledene en diens geboortedatum. Tweehonderd achtentachtig

personen, groot en klein. En de steen van Enschede. Deze stad heeft Nieuwkerk geholpen.

Goede Vrijdag 2007. Weer lopen mijn vrouw en ik met schoonmoeder naar het graf van schoonvader. Stilte, zon en uitloop van groen en geel. Schril contrast met de herfst van nu. Het is bijna Pasen. Ik blijf overgrootmoeders laatste rustplaats zoeken, tot ik deze vind. Eindelijk, bijna geheel verborgen achter een grote struik. Overleden in 1950. Net voor de Ramp. Een streep op de steen tekent de vloedlijn van '53. Toch gevonden, maar... men vindt haar rustplaats haast niet meer. Leven op aarde. Voor een kleine tijd. En dan, verslaafd aan popmuziek? En straks? Nog denken feestend door te kunnen gaan? Konden we de ernst van het leven overdragen op onze jeugd. Vanuit de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus. Ingedragen in de hemelschoot, geen helse smarten. We zijn zo verkleefd aan het stof. Maar de elementen zullen brandende vergaan. Van deze aarde. Konden we onze jongeren inwinnen voor de dienst van de Heere. Dat ligt niet in ons vermogen, maar de Heere Zelf gaat wel door. Hij zal ook in 2007 nog jongeren als een vuurbrand uit het vuur rukken! Dan zullen ze uitzien naar een andere, een betere toekomst! Er is nog verwachting.

Barneveld,

A. Karens

BOEKENNIEUWS

J.P. Neven
"Van hetzelfde huisgezin"
Geestelijk leven langs de
Hollandse IJssel
Uitg.: Den Hertog - Houten
ISBN 90 331 2014 3. 262 blz. € 21,50

De heer J.P. Neven publiceert regelmatig over onderwerpen uit de kleine kerkgeschiedenis. Recent bestudeerde hij het geestelijk leven langs de Hollandse IJssel en zijn nieuwste boek, onder de titel **Van hetzelfde huisgezin**, is daar het resultaat van. Hij neemt het einde van de 19de eeuw als startpunt, na een verhelderend hoofdstuk over de 18de eeuw, met

gegevens over o.a. ds. Lentfrinck en ds. Staringh. De auteur verdiepte zich in bladen als **Een lichtende kaars**, maar gedrukte bekeringsgeschiedenissen, brieven en notulen waren eveneens zijn bronnen. De vaak unieke foto's maken het boek extra aantrekkelijk.

Er woonde vroeger langs de boorden van de IJssel veel "volk". Men ontmoette elkaar tijdens de gezelschappen en correspondeerde met vrienden in het land, waarmee een geestelijke band gevoeld werd. Dit boek is daardoor niet alleen uit kerkhistorisch oogpunt van belang, want uit de geciteerde brieven is ook vandaag nog onderwijs te verkrijgen. Zo spreken

Jan en Abelina Hamelink, Teunis Blom, Willem Schilt en Jan Muijt en vele anderen nog nadat zij gestorven zijn. Hun onderwijs is een reden temeer om dit prima verzorgde boek hartelijk aan te bevelen!

Het bevreemdt me dat Gouda nagevoel ongenoemd blijft. Die stad ligt ook aan de IJssel! Zijn daar geen brieven geschreven of gezelschappen gehouden? Alleen ds. G. Bos (christelijk gereformeerd) wordt vermeld. Mijn voornaamste kritiekpunt is dit: Neven schrijft vooral over hervormden, die confessionele of hervormd-gereformeerde predikanten (zoals ds. J.G. Woelderink) niet waardeerden, daarom elders kerken, een evangelisatie stichtten of thuis een preek lazen. Helaas blijft de Afscheiding in de regio daardoor grotendeels, en de historie van de Gereformeerde Gemeenten – die zijn langs de IJssel ook te vinden – geheel buiten beeld. Het gezelschapsleven vormde regelmatig het ontstaan van deze gemeenten!

Interessant is de "link" die soms gelegd kan worden naar school en politiek. Deze komt goed uit de verf bij de eervoorde heer A. de Redelijkheid. Maar hoe zal de gezelschapsman Pieter van der Bas te Moordrecht gedacht hebben over de SGP? Hij was wethouder en raadslid voor de "Kuyperiaanse" ARP. Suggereert de titel **Van hetzelfde huis-gezin** (uit een gedicht van Jakob Groenewegen) misschien meer dan de opvatting van de beschreven personen zelf was? Zagen, bijvoorbeeld, mensen als Pleun Kleijn uit Rotterdam (die vaak begrafenissen langs de IJssel leidde) en de godsdienstonderwijzer Asmus (die in het boek zowel Klaas als Karel blijkt te heten) elkaar als "broeders", of misschien hooguit als verre "neven"?

Zwijndrecht,

C.R. van den Berg

**H. van Dam, Uw trouw is groot.
Honderd jaar Gereformeerde
Gemeenten. Verteld aan de jeugd.
Uitg. Den Hertog, Houten,
ISBN 9 789033 120626,
84 blz., 9.90.**

De heer H. van Dam te Gouda, auteur van een onder ons zeer gewaardeerde kinderbijbel, begeeft zich in dit boek op het terrein van de kerkgeschiedenis. Hij geeft een eenvoudige, boeiend geschreven geschiedenis van de Gereformeerde Gemeenten. Het taalgebruik is afge-

stemd op twaalf- tot vijftienjarigen, maar ook kinderen even onder de twaalf en jongeren die ouder zijn dan vijftien jaar zullen met plezier het boek lezen. De schrijver geeft eerst de grote lijn van de kerkgeschiedenis weer: Reformatie en Nadere Reformatie. Vervolgens brengt hij ons bij de bekering van ds. H. de Cock, de Afscheiding van 1834 en het optreden van ds. L.G.C. Ledeboer te Benthuizen in 1841. Dan volgt een hoofdstuk over de Kruisgemeenten en ds. G.H. Kersten. Ruime aandacht krijgt de Vereniging van 1907. Vervolgens geeft de schrijver aandacht aan de orde in het kerkelijk leven, de oprichting van "De Saambinder", de betekenis van de Theologische School, de stichting van scholen, de opkomst van het verenigingsleven, de trieste gebeurtenissen van 1953. De hoofdstukken 15 t/m 18 brengen het werk van de zending royaal in beeld, evenals het evangelisatiewerk, de Bijbelverspreiding, het werk onder de Joden en de hulp in bijzondere noden. Het boekje besluit met een kort meditatief woord: "Bewaar het pand..." De tekst wordt ondersteund door een groot aantal foto's en schema's in kleur. Je kunt het boekje niet open slaan zonder dat je oog op een illustratie valt. Dat is van groot belang voor jongeren onder ons die niet zo op lezen zijn gericht. Zij worden door het fotomateriaal naar de tekst geleid.

Ik heb het boek met veel waardering gelezen en bekeken! Het is uitstekend geschikt om onze jongeren te laten zien wat de Heere wilde doen in de kring der gemeenten. Er werden mensen tot God bekeerd. Uw trouw is groot. Het boekje is ook belangrijk voor het bijbrengen van een gezond kerkelijk besef bij jongeren. Daarbij komt dat de uitgever een tien verdiend heeft voor de vormgeving van het geheel. Het boek van de heer Van Dam berust op een grondige voorstudie! Het biedt een eenvoudig, maar zeer verantwoord beeld van de geschiedenis van de gemeenten. Ik signaleerde een enkele kleine oneffenheid, die zich bij een herdruk gemakkelijk laat corrigeren. In het onderschrift van de foto van het personeel van de Rehobothschool in Rotterdam op blz. 56 ontbreken de gegevens over de afgebeelde personen. Jongeren zijn niet geïnteresseerd in "het personeel" van toen, maar in de namen van de mensen! Een aantal onderschriften bij foto's kan concreter. Lectorver spreiding in India (blz. 77), maar waar? Op blz. 67 wordt niet duidelijk waartegen de vijf mannen protesteerden, die de synode van 1953 verlieten.

De schrijver heeft de kring der gemeenten met dit boekje een uitstekende

dienst bewezen. Het behoort op tafel te liggen in onze gezinnen. Het is een goed hulpmiddel om bij jongeren liefde te wekken voor de gemeenten vanwege het werk des Heeren de jaren door. Elke catechisant zou het in handen moeten krijgen. Laten de kerkenraden vooral overwegen om dit boek uit te delen, hetzij per huisbezoekadres, hetzij aan de jongeren van de gemeenten op de catechisaties. Wie jarig is... trakteert!

Boskoop,

ds. M. Golverdingen

**Ds. J.W. Verweij, In Kanaän gebracht.
Uitg. Den Hertog – Houten.
ISBN 90 331 1991-9. 174 pag. € 15,90**

"De Israëlieten moeten door Jozua geleid worden in het beloofde land naar de trouw van Gods verbond. Maar daartoe moeten ze eerst door het water. Ze moeten eerst door de Jordaan en daarna het land Kanaän in. Zo zal de ganse Kerk eerst door het water moeten, om daarna het land der ruste binnen te gaan. Dat wordt in de Doop ons afgebeeld. De zondaar moet met Christus in Zijn dood gedood worden, om met Hem te mogen opstaan tot een nieuw leven. Dat nieuwe leven zal het hemelse Kanaän beërven. De oude mens moet de dood in, opdat de nieuwe mens zal leven, door Christus."

Zomaar een passage uit de tweede meditatie die we kunnen vinden in een meditatieve bundel die verscheen van de hand van de inmiddels geëmeriteerde predikant ds. J.W. Verweij onder de titel *In Kanaän gebracht*. De 52 in dit boek voorkomende meditatieën gaan over de eerste drie hoofdstukken van het boek Jozua en zijn ontleend aan een serie bijbellezingen die destijds door hem in Rijssen-Zuid zijn gehouden. De schrijver wijst er in zijn voorwoord op dat in deze meditatieën gewezen wordt op de Goddelijke leiding van de Heere met Zijn bondsvolk. En daarin staat één ding centraal: Israël mocht uit vrije en soevereine liefde van de Vader, door de dienst van Jozua, het beloofde én geschonken erfdeel ontvangen. Die verkoren waren tot de eeuwige zaligheid, zijn door het geloof een beter Kanaän ingegaan. Zo wil, stelt de scribent, God in Christus Jezus nog de God zijn van doemwaardige zondaren uit louter genade.

In deze bundel wordt ons vanuit Jozua 2 onder meer in een negental overdenkin-

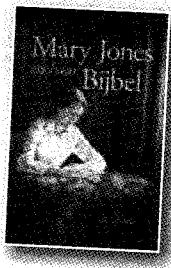
gen de persoon van Rachab getekend in haar geloofskeus, haar geloofsdaad, haar geloofskennis en haar geloofsvrees, maar ook haar geloofsvertrouwen. Vanuit hoofdstuk drie wordt de lezer o.a. gewezen op Gods weg tot de Jordaan, Gods opdracht vóór de Jordaan en Gods vertroosting bij de Jordaan. In deze meditatie, die elk uit drie pagina's bestaan, ontbreekt een persoonlijk toepasselijk woord ter toetsing, onderwijzing of bemoediging niet. Ook al is deze bundel reeds vorig jaar verschenen, toch is het goed op deze wijze de aandacht hierop nog te vestigen. En dat niet zozeer vanwege de goed verzorgde uitgave ervan, maar vanwege de inhoud. Een inhoud die ons wijst op de bemoeienissen des Heeren met Zijn woestijnvolk. Overdenkingen, waarin vooral gewezen wordt op de Meerdere van Jozua. Inderdaad, zoals in het voorwoord wordt vermeld, op kosten en voor rekening van Hém, wordt Zijn volk 'in Kanaän gebracht'. Hartelijk aanbevolen.

Ridderkerk,

F.J. Wiersma

**Mary Emily Ropes,
Mary Jones en haar Bijbel.
Uitg. De Banier – Utrecht.
ISBN 90-336-0598-8.
117 blz. € 7,50.**

In de lente van het jaar 1800 legt een jong meisje uit Wales een afstand van 40 km blootsvoets af om een Bijbel in haar bezit te krijgen. Mary Jones loopt van haar geboorteplaats Llanfihangel naar Bala. Ze heeft maar één

doel voor ogen en dat is het verkrijgen van een eigen Bijbel. Zes jaar lang heeft ze er voor gespaard. Wanneer ze eindelijk in Bala is aangekomen, zijn de laatste Bijbels verkocht of aan andere mensen beloofd. Als Mary dit hoort, lijkt de wereld voor haar in te storten. Is alles dan voor niets geweest? Heeft de Heere haar gebeden dan niet gehoord?

Wanneer de heer Charles van het diepe verlangen van dit meisje hoort, hoe ze gebeden en gespaard heeft, hoe ze op blote voeten naar Bala is komen lopen, kan hij het niet over zijn hart verkrijgen haar geen Bijbel te geven. Meneer Charles zegt aangedaan tot ds. David Edwards: "Is zo'n gezicht niet genoeg om het hardste hart te laten smelten? Een meisje, zo jong, zo arm, zo verstandig, dat heel de afstand van Llanfihangel naar Bala heeft afgelegd om een Bijbel te kopen! Vanaf deze dag kan ik niet rusten, totdat ik een middel vind om te voorzien in de dringende behoefte van mijn land aan het Woord van God in hun eigen taal".

De ontmoeting met Mary Jones heeft meneer Charles en vele anderen aangespoord tot de oprichting in 1804 van het 'British and Foreign Bible Society'. De uitgever heeft er goed aan gedaan dit wereldberoemde verhaal opnieuw uit te geven. Het is een mooie uitgave waarin de oude prenten en gravures uit een uitgave van 1896 zijn overgenomen. Eigenlijk moeten onze kinderen en jongeren dit ontroerende verhaal allemaal kennen. Het laat ons zien dat het niet vanzelf spreekt dat wij een eigen Bijbeltje hebben, maar dat we zeer bevoorrecht zijn boven anderen. Het spoort ons ook aan om het werk van Bijbelverspreiding te blijven steunen.

Woerden,

ds. W. Harinck

AR) laat ons weten, dat het hem niet mogelijk is zijn preekbeurten te vervullen. Waarschijnlijk naar het zich nu laat aanzien tot ongeveer 1 februari 2008. Als gevolg van zeer pijnlijke spataderen kan hij niet lang staan en lopen. Op advies van de huisarts is er een afspraak gemaakt met de vaatchirurg, die hij op 12 november in het ziekenhuis van Dirksland zal consulteren. Hopelijk zal in de middellijke weg verbetering mogen optreden, onder de zegen van de Heere. Wanneer hij weer in staat is te lopen en te staan en dus ook te preken, hoopt hij dat te laten weten. Onze ambtsbroeder schrijft ons ter afsluiting van zijn bericht: 'De Heere mocht de gemeenten gedenken en tot een gedurige toevlucht zijn. Hij geve de gemeenten Zijn zegen voor de toekomstige tijd'. Onzerzijds wensen we hem in deze weg van harte hetzelfde!

ds. G.J. van Aalst

■ BEVESTIGING/INTREDE DS. E. HAKVOORT TE 'S-GRAVENPOLDER

Met blijdschap mogen wij u meedelen dat op D.V. **woensdag 5 december** ds. E. Hakvoort als herder en leraar van onze gemeente bevestigd zal worden. De bevestigingsdienst vangt aan om 14.30 uur. In deze dienst zal onze consulent, ds. C.J. Meeuse, voorgaan. 's Avonds om 19.00 uur hoopt ds. Hakvoort intrede te doen. Beide diensten zullen gehouden worden in ons kerkgebouw, Langeweg 61.

Kerkenraad Geref. Gemeente
's-Gravenpolder.

■ AANGEPASTE KERKDIENTEN Dirksland

D.V. **zaterdag 24 november** zal er in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Dirksland een aangepaste kerkdienst voor mensen met een verstandelijke handicap worden gehouden. In deze dienst, die om 15.00 uur begint, hoopt ds. J. Schipper voor te gaan. Hij wenst te spreken over "De tien melaatsen", n.a.v. Lukas 17:11 t/m 19. Iedereen, wel of niet gehandicapt, is van harte welkom.

Opheusden

D.V. **zaterdag 24 november** zal er in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Opheusden een aangepaste kerkdienst voor mensen met een verstandelijke handicap worden gehouden. In deze dienst, die om 15.00 uur begint, hoopt ds. G. Pater voor te gaan. Het thema van diens preek is "De liefdevolle Herder", n.a.v. Lukas 15:1-7. Iedereen is van harte welkom.

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

Beroepen

Te Ede: ds. M. Karens te Werkendam;
Te Scherpenisse: ds. G. Mouw te Uddel.

Bedankt

Voor Apeldoorn:
ds. A.B. van der Heiden te Benthuisen;
Voor Oosterland:
ds. M. Karens te Werkendam;

Voor Westzaan:

ds. A.J. Gunst te Nieuwerkerk.

■ PASTORIEZORGEN

Gezondheid ds. T. M. van Dijk

De emerituspredikant van Oosterend (Texel), ds. T.M. van Dijk (70), nu wonende in Sint Philipsland (Wadistraat 6, 4675

■ DOVENDIENST TE SCHERPENZEEL

Op D.V. **zaterdag 17 november** hoopt ds. W. Visscher voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Scherpenzeel, Prinsenlaan 27. Aanvang: 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK

* Pag. 40, **EMERITUSPREDIKANTEN**

Het nieuwe adres en tel.nr. van ds. A.F. Honkoop is: Bergweg 7^e, 4461 LX Goes, tel. 0113-22 46 89.

* Pag. 44, **PREDIKANTSWEDUWEN**

M.i.v. D.V. 20 nov. 2007 is het nieuwe adres en tel.nr. van mevr. H. Baaijens-Kersseboom: Hoofdland 431, 3332 RE Zwijndrecht, tel. 078-612 96 46.

* Pag. 169, gemeente **'S-GRAVENPOLDER**

Toevoegen: predikant (m.i.v. D.V. 20 nov. 2007): ds. E. Hakvoort, Langeweg 59, 4431 RP 's-Gravenpolder, tel. 0113-31 30 45, e-mail: ehakvoort@klikSAFE.nl

■ VERSLAG VERGADERING CLASSIS GOUDA 5 OKTOBER 2007 TE ZOETERMEER

Namens de roepende kerk van Moerkapelle opent ds. M. Golverdingen de vergadering op de gebruikelijke wijze. De voorzitter memoreert de volgende zaken:

- Op 18 september 2007 is oud-ouderling J. Hoogendoorn van de gemeente Gouda op 77-jarige leeftijd overleden. Hij mocht de gemeente 30 jaar als ouderling dienen.
- Op 18 september 2007 mocht br. A.J. de Waard als predikant van de gemeente Stolwijk worden bevestigd en intrede doen.
- In september mocht ouderling J. de Groot herdenken 25 jaar de gemeente Gouda in het ambt van ouderling te dienen.
- Op 17 augustus 2007 herdachten ds. A.B. van der Heiden en zijn vrouw dat zij 40 jaar in het huwelijk waren verbonden.
- Op 23 juli 2007 herdachten ouderling J.C. Heijboer en zijn vrouw dat zij 50 jaar in het huwelijk waren verbonden.

De tijdelijk voorzitter spreekt een meditatie uit n.a.v. van Psalm 132:13-a: "Want de HEERE heeft Sion verkoren".

Het moderamen wordt als volgt samengesteld. Preses: ds. A.B. van der Heiden, assessoren: ds. J. Driessen en ds. M. Golverdingen, quaestor: oud. J. Honkoop en scriba: oud. P. Verweij.

In de brief van de classis Amsterdam geeft de classis aan dat de hulp in de vorm van hulpconsulentschap alleen nog voor de gemeente Leiderdorp nodig is. Nu de classis een tweede predikant heeft is verdere hulp niet meer nodig. De classis en in het bijzonder de predikanten wordt dank gezegd voor de verleende hulp.

Jaarverslag Commissie Aangepaste Catechisatie. Hierin wordt aangegeven dat dit werk in de classis reeds 25 jaar mag worden gedaan. Ook nu heeft ouderling De Vos uit Moerkapelle de catechisaties weer gegeven.

In het voortgangverslag van juni 2007 van de Classicale Evangelisatie Commissie wordt vermeld dat alle 13 gemeenten in de commissie vertegenwoordigd zijn. Ongeveer 75 vrijwilligers mogen in het inloophuis werkzaam zijn. De openingstijden zijn enigszins aangepast door tussen de middag het inloophuis te sluiten. Het financieel verslag over 2006 van deze commissie geeft een voordelig saldo aan. Dit bedrag mag worden overgebracht naar 2007.

Een gemeente heeft aandacht gevraagd voor de verhouding van de classis tot de SGZZH met name Beth-San. Na toelichting door de voorzitter van de Commissie van Advies van de SGZZH is de gemeente tevreden gesteld.

Voor de volgende vergadering is Naaldwijk roepende kerk. Deze vergadering zal D.V. 8 februari 2008 worden gehouden. De opening zal door ds. A.B. van der Heiden worden verricht. Preses is dan ds. A.J. de Waard.

Op verzoek van de voorzitter eindigt ouderling M. van Winkelen van de roepende gemeente Moerkapelle.

P. Verweij, scriba.

■ EEN ZANGAVOND IN DORDRECHT

Op 22 september j.l. werd in de Grote Kerk te Dordrecht een koor- en samenzangavond gehouden, waaraan drie mannenkoren meewerkten, namelijk Ethan uit Yerseke, het Noordermannenkoor uit Rijssen en het Chr. Mannenkoor Salvatori uit Nunspeet. De avond trok meer dan 2000 bezoekers. De opbrengst van de collecte was bestemd voor de Theologische School. Mede door de royale bijdragen van verschillende sponsors is er een netto bedrag voor de school overgeschoten van € 13.250,-. Een bedrag om stil van te worden! We danken de vrienden die zich voor een en ander hebben ingezet heel hartelijk. Ongetwijfeld zal het geld een goede bestemming vinden.

BERICHTEN

■ DISTRICTSAVONDEN +16

Dordrecht

Op D.V. **24 november** wordt een districtsavond gehouden in de kerk van de Geref. Gemeente te Dordrecht, Mauritsweg 286. Inleiding door: ds. G.J. van Aalst over "Waar liefde woont..." Aanvang: **19.45 uur**.

Kruiningen (gewijzigde locatie!)

In de kerk van de Geref. Gemeente te Kruiningen, Hansweertsestraatweg 1, wordt op D.V. **24 november** een districtsbijeenkomst gehouden. Aanvang: 19.30 uur. Inleider: dhr. B.S. van Groningen over "Open vensters naar de wereld?!" Bijbelstudie over Daniël.

Ede

Het district Utrecht +16 organiseert op D.V. **24 november** een districtsavond met als thema: "Engelen en geesten",

waarover ds. C. Hogchem een inleiding hoopt te houden. Voorafgaand aan deze bijeenkomst zal er een huishoudelijke vergadering worden gehouden, waarin bestuursverkiezing zal plaatsvinden. Locatie: Noorderkerk, Amsterdamseweg 9. Aanvang: 19.45 uur.

■ TANATHOS: DE LAATSTE EER

De +21 vereniging "Daniël" te Lisse organiseert op D.V. **vrijdag 23 november** een open avond waarop nagedacht zal worden over praktische, pastorale en bezinnende aspecten rondom het sterven. Sprekers zijn: begrafenisondernemer A. Wouters en dhr. T.H. v.d. Kaaij, pastoraal medewerker bij zorgcentrum "Uitzicht" te Vlaarding.

Locatie: verenigingsgebouw van de Salemkerk te Lisse, Crocussenstraat 2. Aanvang: 19.45 uur. Iedereen is hartelijk welkom!

■ ZANGAVONDEN

Barneveld

De Jeugdbond Geref. Gemeenten organiseert op D.V. **zaterdag 24 november** een adventzangavond voor de actie "Toekomst voor de kerk". Locatie: Bethelkerk, Groen van Prinstererlaan, Barneveld. Appelwoord door: ds. W. Visscher. Algehele leiding: dhr. L.A. Kroon. Muzikale medewerking door: samengesteld meisjeskoor en verschillende instrumentalistes. Aanvang: 19.30 uur.

Op deze avond wordt de CD "The Light is born" verkocht voor € 17,50.

Heusden

D.V. **zaterdag 17 november 2007** zal er in de Grote of Catharijnekkerk te Heusden een koor- en samenzangavond worden gehouden t.b.v. de actie "Een inloopcetrum voor evangelisatiepost Tilburg". Aanvang 19.30 uur Evangelist H.J. v/d Boogaart heeft de leiding. Verder verlenen hieraan medewerking: het mannenkoor "Jeduthun" uit Krabbendijke het kinderkoor "Asaf" en het jongerenkoor "Cantilena" uit Werkendam.

Collecten: t.b.v. bovengenoemde actie en bij de uitgang ter bestrijding van de onkosten.

Opheusden

De Stichting Musica Sacra organiseert op D.V. **zaterdag 24 november** een Datheen-samenzangavond in de kerk van de Geref. Gemeente te Opheusden, Reigerstraat 11. Ds. G. Pater hoopt de opening, een meditatie en de sluiting te verzorgen. Het orgel zal bespeeld worden door Pieter Heykoop. Aanvang: 19.30 uur. Collecte t.b.v. Stichting China.

Zierikzee

Het gemengd koor "Harpe Davids" uit Hardinxveld-Giessendam organiseert op D.V. **zaterdag 24 november** een zangavond in de Nieuwe Kerk te Zierikzee. Hieraan werken tevens mee: het kinderkoor "Harpe Davids" en het meisjeskoor "Talitha" uit Harinxveld-Giessendam. Algehele leiding: ouderling A.B. Hazendonk. Appelwoord: dhr. S.J. van Leeuwen. Collecte t.b.v. jeugdbondactie "Toekomst voor de kerk". Aanvang: **19.15 uur**.

■ VERKOPING TE 'S-GRAVENZANDE

De vrouwenvereniging "Draagt elkan anders lasten" en de -16 vereniging "Benjamin" te s-Gravenzande organiseren op D.V. **28 november** van 13.30-16.00 uur in de zalen van de Westerkerk, Obrechtlaan 21 een verkoping. De opbrengst hiervan is bestemd voor o.a. de actie "Toekomst voor de kerk".

■ KERST-CD VAN RIDDERKERKS MANNENKOOR

Het Ridderkerks mannenkoor o.l.v. Henry Adema heeft een Kerst-CD opgenomen in de Augustijnenkerk in Dordrecht. De muzikale omlijsting is verzorgd door Bert Roest, orgel, Klaas Jan Mulder, vleugel en Anja van der Maten, hobo. De netto-opbrengst is t.b.v. de Jeugdbond. Prijs € 17,50 (excl. verzendkosten). Te bestellen: via e-mail: cd-rmk@kliksafe.nl of per tel. 0182-372026 of 06-40284203.

■ NOODHULP DOMINICAANSE REPUBLIEK

Een zware tropische storm met ontzettend veel regen heeft veel schade aangericht in het Caribische gebied. Vooral de Dominicaanse Republiek is zwaar getroffen. De eerste berichten vanuit het getroffen gebied komen direct van onze partner Sociedad Lucas, waar we al een jarenlange samenwerking mee hebben. Door de overstromingen en door de storm zijn vele huizen onbewoonbaar geraakt. Wegen en bruggen zijn onbegaanbaar geworden, waardoor deze gebieden moeilijk te bereiken zijn. Vooral de sloppenwijken van Santo Domingo en de bateyes, de vroegere slavendorpen tussen de suikerrietplantages, waar nu vooral gevluchte Haïtianen wonen, heb-

ben het meest te lijden van deze ramp. Tien dorpen zijn zwaar getroffen. Daaronder zijn er zes waar Bijzondere Noden haar medische hulp en voedselprogramma uitvoert. Zo verloor Juan, één van de kinderen uit het medische programma, zijn ouders en zes broers en zussen. Een andere man uit de kerk verloor zijn vrouw en vier kinderen. Ongeveer 4500 mensen uit deze zes dorpen zijn praktisch alles kwijt. Hun huisjes zijn verwoest en de weinige meubeltjes kapot.

Wij willen hen graag helpen. Vanuit de kerkjes in dorpen die minder getroffen zijn, zijn groepen gevormd die helpen om de huizen te herbouwen. Andere teams delen voedsel, dekens, schoon water en wat kleding uit. De artsen en verpleegsters van Sociedad Lucas verlenen medische hulp. Twee psychologen en een aantal predikanten geven hulp aan de getraumatiseerde mensen. Het Deputaatschap Bijzondere Noden heeft € 50.000,- ter beschikking gesteld. Helpt u ook mee? U kunt een gift overmaken naar giro 307447, t.n.v. Dep. Hulpv. Bijzondere Noden te Woerden onder vermelding: Noodhulp Dominicaanse Republiek.

L. van der Maas, alg. secr.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 18 NOVEMBER 2007

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 18.30 uur ds. J. Karels; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Amsterdam-Noord 18.30 uur ds. Van der Net; Arnhem 10.00 uur ds. Kleppe; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Barneveld 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Beekbergen 19.15 uur ds. Van Belzen; Benthuisen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Brakel 10.00 en 18.30 uur stud. Labee; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 10.00 en 16.00 uur stud. Bredeweg; Deventer 10.00 uur ds. J. Karels; Dintel-

oord 14.30 uur ds. Bakker; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Brugge; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 12.15 uur ds. F. Mulder; Emmeloord 16.00 uur ds. Kleppe; Enkhuisen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. Schreuder; Enter 15.00 uur ds. J. Karels; Ermelo 18.30 uur ds. Schot; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Meeuse en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 14.30 uur ds. Van Krimpen; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 18.00 uur ds. Moens; Haamstede 10.00 uur ds. Vreugdenhil en 18.30 uur ds. Van Manen; Haarlem 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. Van der Net; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Hilversum 19.00 uur stud. Van Rijswijk; Hoogeveen 15.00 uur ds. Vogelaar; Hoog-

vliet 19.00 uur ds. Silfhout; Houten 11.00 en 17.00 uur leesdienst; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Kapelle-Biezelinge 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Verschuure en 14.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruiningen 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Hoogerland; Leerdam 19.00 uur ds. Visscher; Leiderdorp 16.00 uur ds. W. Harinck; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Marknesse 19.00 uur ds. Tanis; Meeuwen 19.00 uur ds. L. Blok; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. Gunst; Mijdrecht 10.00 en 15.30 uur ds. Boogaard; Moerkapelle 9.30 (doventolk) en 18.30 uur ds. C. Harinck; Naaldwijk 19.00 uur stud. Bredeweg; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Vermeij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. De Heer; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Van Manen; Nieuwe Tonge 10.00 en 18.00 uur stud. Boeder; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Ooltgensplaat 9.30 en 18.00 uur ds. Bakker; Oostburg 19.00 uur ds. Vreugdenhil; Oostkapelle 15.00 uur ds. Tuinier; Opheusden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Oudemirdum 19.00 uur ds. Kleppe; Poederoyen 14.30 uur ds. Melis; Poortugaal 15.00 uur ds. De Waard; Puttershoek 10.00 en 15.30 uur ds. De Leeuw; Rhenen 18.30 uur ds. Pater; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.00 uur ds. Baan; Rotterdam-Alexanderpolder 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. P. Mulder; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. Terlouw; Rotterdam-Zuidwijk 16.30 uur ds. Paul; Scherpenisse 9.30, 14.00 en 18.30 uur ds. Hogchem; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. Beens; Scheveningen 19.00 uur ds. Driessen; Spijkenisse 19.00 uur ds. De Leeuw; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. M. Karens; Stad a/h Haringvliet 15.00 uur stud. Boeder; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. De Waard; Terneuzen 15.00 uur ds. Van Gelder; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Pater; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst;

Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Verweij; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Utrecht 18.30 uur ds. Kattenberg; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. Van Belzen; Vlaardingen 19.00 uur ds. Terlouw; Vlissingen 9.30 uur leesdienst en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Yerseke 14.00 uur ds. Verschuure en 18.00 uur ds. Van der Poel; Zaandam 9.30 en 16.00 uur stud. Van Rijswijk; Zeist 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 uur (H.A.) ds. Paul en 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 20 NOVEMBER 2007

Leerdam 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Naaldwijk 19.45 uur ds. Mondria; Oud Beijerland 19.30 uur ds. Van Krimpen (bijbellezing); Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. M. Karens; Uddel 19.30 uur ds. Mouw (bijbellezing).

■ WOENSDAG 21 NOVEMBER 2007

Aalburg 19.30 uur ds. Bakker; Aalst 19.30 uur ds. Vermeij; Beekbergen 13.30 uur (huw.bev.) ds. Schreuder; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. Schreuder; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels (bijbellezing); Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. Baan; Nisse 19.30 uur ds. Hoogerland; Oosterland 19.30 uur stud. Labee; Ouddorp 19.30 uur ds. Meeuse; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. Van Dieren; Rilland-Bath 19.30 uur ds. Schot; Utrecht 20.00 uur ds. Silfhout; Wageningen 19.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 19.30 uur ds. M. Karens; Westzaan 19.30 uur ds. Van Aalst; Zeist 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 19.30 uur ds. Van Gelder; Zwijndrecht 19.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 19.30 uur ds. Vogelaar.

■ WOENSDAG 21 NOVEMBER 2007 (DANKDAG)

Amstelsdam-Noord i.c.m. Zaandam 14.30 en 19.30 uur ds. Brugge; Brakel 14.30 uur ds. W.J. Karels en 19.00 uur ds. Mouw; 's-Gravenzande 15.00 en 19.30 uur ds. Driessen; Mijdrecht 14.30 en 19.30 uur ds. Mondria; Poortvliet 10.00 uur ds. Moens en 14.30 en 18.30 uur ds. Van Boven; Rotterdam-Centrum 10.00, 15.00 en 19.45 uur ds. Verweij; Scherpenisse 9.30 uur ds. Gunst en 14.00 en 18.30 uur ds. Van Krimpen; Sint Annaland 9.30 en 18.30 uur ds. Schipper en 14.30 uur ds. De Jongste; Sint Philipsland 9.30 en 18.30 uur ds. Van Manen; Tholen 10.00 en 19.00

uur ds. De Jongste en 14.30 uur ds. Schipper.

■ DONDERDAG 22 NOVEMBER 2007

Apeldoorn 19.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Beekbergen 19.30 uur (GBS) ds. De Wit; Bodegraven 19.30 uur ds. F. Mulder; Eindhoven 19.30 uur ds. L. Blok; Elspeet 19.30 uur ds. Van Belzen; Ermelo 19.30 uur ds. Baan; Kootwijkerbroek 14.00 uur (huw.bev.) ds. Beens; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur (bijbellezing) ds. P. Mulder.

■ VRIJDAG 23 NOVEMBER 2007

Hardinxveld-Giessendam 13.15 uur (huw.bev.) ds. W.J. Karels; Kootwijkerbroek 13.30 uur ds. Beens; Krabbendijke 14.30 uur (huw.bev.) ds. Verschuure; Nieuwdorp 14.30 uur (huw.bev.) ds. Baan; Ouddorp 14.30 uur (huw.bev.) ds. Van Manen.

■ ZATERDAG 24 NOVEMBER 2007

Bodegraven 15.00 uur (gehandicapten-dienst) ds. Van Krimpen.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.

U bent hartelijk welkom in de inloop/bijbelshop 't Wuiver, Stationsweg 96a, Alkmaar (t.o. NS- en busstation). Openings-tijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.00 uur, zaterdag van 13.00-17.00 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur.

Steun het evangelisatiewerk door uw gift en belangstelling. Breng eens een bezoek aan onze evangelisatiepost. Hartelijk welkom! Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Op vakantie in Friesland?

Welkom in onze inloop, die geopend is op vrijdag van 11.00 tot 16.00 uur en zaterdag van 11.00 tot 15.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; kerkgebouw "De Bron", Oude Bareellei 64; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur. U bent ook hartelijk welkom in het inloophuis, geopend op dinsdag van 10.00-15.00 uur, donderdag van 15.00-21.00 uur en zaterdag van 11.00-15.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; kerkgebouw **Offenbachstraat 105**. Samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur. Het inloophuis "Het kruispunt" is geopend op:

- Dinsdag en woensdag van 14.00-17.00 uur.
- Donderdag van 10.00-14.00 uur en 18.30-21.00 uur.
- Zaterdag van 13.00-16.00 uur.
U bent hartelijk welkom.

ADVERTENTIES

Voor uw belangstelling en medeleven tijdens de ziekte, na het overlijden en bij de begrafenis van mijn innig geliefde man en onze geliefde vader, opa en overgrootvader

Lourens Wouters

zeggen wij u hartelijk dank.
Het doet ons goed dat zo velen aan ons denken en met ons meeleven.

P. Wouters-Francke
Kinderen, klein- en achterkleinkinderen

Meliskerke, november 2007

- ROEMEENSE PANFLUITEN
- DIVERSE BLOKFLUITEN
- VIOLEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

T.H. in Kamperl. onze prachtige
luxe vak. won 2-10 pers.

Zeer rustig gel. Vrij vanaf heden.
Sl. Kamer beneden.
Tel. 0113-351899 of 06-20417592

Verschenen: *In Zijn huis, wilt Hem loven!*

Uit het leven van: ds. P. van der Heijden, ds. P. Diermanse,
ds. L.R. Shelton, ouderling R.Baars en oefenaar H.Hiensch.

Samengesteld: Joh. Westerbeke

Opmerkelijke geschiedenissen uit de 19^e en 20^e eeuw, aan de vergetelheid ontrukkt. Getuigenissen van een teer leven, in de vreze des Heeren. Ds. Diermanse sprak Kees Schouten aan, die met zijn vrienden op zondag, om geld speelden: 'Kees, jongen, wij hebben je in de kerk moeten schrappen, maar het zou kunnen dat je bij God nog niet geschrapt bent.' Dit was het begin van de bekering van de bekende oefenaar Schouten. Verrassend, de ontdekking wie oefenaar Hiensch was; een neef van de beken vrouw Van Schuppen uit Veenendaal. Ook wat van de anderen beschreven is, is leerzaam en boeiend! Met historische toelichting en foto's. In een mooie band, 144 pag. € 9.75

Herdrukken: *Jonge Zangers deel 1 t/m 7*

- Deel 1** (7^e druk) Het levenseinde en de verwachting van: *Gerrit van Doesburg, Leuntje van Rhijn, Lena Lampers en Adriana Leeuwenberg*
- Deel 2** (5^e druk) Het levenseinde en de verwachting van: *Pieterella Geense, Esther Flikweert, Jan Zuidweg, Cornelis Kerkhoven en Een jonge reiziger naar Indië*
- Deel 3** (4^e druk) Het levenseinde en de verwachting van: *Hendrikje de Wit, Maria Molendijk, Adriana Meis, Pieter Hoogesteger en Pieter de Waal*
- Deel 4** (4^e druk) Het levenseinde en de verwachting van: *Kaatje Eikelenstam, Maria Steenbergen, Arie Vosbergen, Maria Schenk, Willem Devonshire en Karel Coulson*
- Deel 5** (5^e druk) Het levenseinde en de verwachting van: *Matje Verbruggen, Elisabeth Wallbridge, Cornelia C. Winckelman en Gerit van Bale*
- Deel 6** (5^e druk) Het levenseinde en de verwachting van: *Jan van Esch, Florus de Wolf, Jansje de Waard, Agnita van der Stelt, Willem de Bakker en Barendje van Asperen*
- Deel 7** (5^e druk) Het levenseinde en de verwachting van: *Jane Squibb (Jenny de hutbewoonster) Reinier Buijelaar, Jannigje Zondag, Aaltje Zuidam, Reina Theodora van der Garde*

Met veel foto's en historisch toegelicht door Joh. Westerbeke € 9.75 p/st.

*Beperkte oplage: *Jane Squibb* (Jenny de hutbewoonster) 44 pag. met foto's € 4.75

Bestellen bij de boekhandel, of bij:

Uitgeverij 'Middelburg' 't Zanddorp 2 4335 AJ Middelburg 0118 625472

Zorg dichtbij

- Waar u ook woont,
Agathos brengt zorg dichtbij:
- Huishoudelijke verzorging
 - Persoonlijke verzorging
 - Verpleging
 - Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIJZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

Begrafenisverzorging "Honestum"

0180 - 628908 (dag en nacht)

L. Melieste-Verveer en D.D.E. Melieste

Voor Rotterdam - Barendrecht - Ridderkerk
H.I. Ambacht - Zwijndrecht - Dordrecht e.o.

Voor kerkenraden, verenigingen, commissies enz. heeft het Deputaatschap Evangelisatie een informatieve presentatie over het evangelisatiewerk in Nederland en België. Onze voorlichter komt graag bij u langs (ook overdag).

- Nederland en de geestelijke nood van onze naaste
- Noodzaak van evangelisatie
- Het werk van onze evangelisten op de posten
- Het evangelisatiewerk in de gemeente

Bel onze voorlichter dhr. C.W. van Haften
Tel. 0341-253588.
Presentatie op scholen is ook mogelijk.

Jong, maar ontvankelijk

Steun het reformatorisch onderwijs aan Chinese kinderen!

stort uw gift op **3473.76.029** ten name van Hudson Taylor/SBHC

HUDSON TAYLOR

Stichting Bijbelse Hulpverlening China

voor info of voorlichting bel 06 200 13 173

Van Horssen bv
BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken
voor jong en oud, Voordeelboeken,
Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Statenbijbel

met kanttekeningen
in drie delen

van € 149,50 nu voor

€ 119,50

Tijdelijk in prijs verlaagd!

**Waarheid
in het
binnenste**

ds. Joh. Verschuier

Nuttige samenspraak.

Nu voor € 27,90

Na 31 december 2007 € 38,00

WB

BOEKHANDEL-UITGEVERIJ
VAN WIJNGAARDEN

Vliegersvelderlaan 15,
3771 XE Barneveld
Tel/Fax: 0342-417335

Ook in de boekhandel verkrijgbaar

Koor- en Samenzangavond

met medewerking van:
Meisjeskoor 'Asaréla'
uit Ridderkerk
&

Jongerenkoor 'Da Capo' uit Gouda

o.l.v. Arjen J. A. Uitbeijerse
organist: Gerben Mourik

Vrijdag 30 november 2007
Dorpskerk Moordrecht

Aanvang: 20.00 uur

collecte t.b.v. Jeugdbond, actie:
Toekomst voor de kerk

Waardige en stijlvolle verzorging

van begrafenissen met aandacht
voor persoonlijke wensen. In alle rust,
vertrouwelijk en met bescheidenheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzorgers:

- H. de Jongh • P.H. van der Leer • E. Treur

Begrafenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:

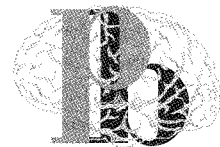
Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54

Waardeburch:

Kerkstraat 15a, Tel. (0418) 65 20 39

Zeist:

Kroostweg 22, Tel. (030) 69 95 330

PSYCHOLOGENPRAKTIJK BROUWER

hulpverlening aan kinderen,
jongeren en volwassenen

vestigingen:

RIDDERKERK

Verlengde Kerkweg 11

BARNEVELD

Wilhelminastraat 14

METEREN (GELDERMALSEN)

Dorpsstraat 18

Bel voor informatie of aanmelding:

(0180) 42 69 55

of kijk op www.psychbrouwer.nl

OPVOEDEN is mensenwerk

Heeft u problemen bij het opvoeden van uw kind
of is de relatie tussen u en uw kind verstoord?
Neem dan contact op met SGJ Toegang.

033 - 475 33 00 www.sgj.nl

SGJ

Christelijke Jeugdzorg

SGJ Toegang werkt samen met De Vluchtheuvel.

Professionele hulp voor christenen

BOEKHANDEL / ANTIQUARIAAT DE ROO

Van Meelstraat 12 • ZWIJNDRECHT • tel. 078 - 612 40 81

Voor al uw NIEUWE en TWEEDEHANDS: THEOLOGISCHE BOEKEN
KINDERBOEKEN
LEESBOEKEN

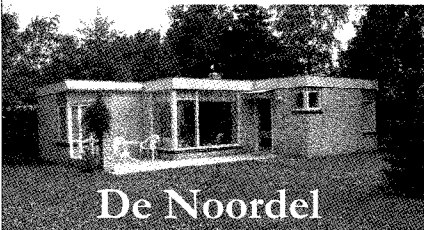
Tevens Inkoop en Taxatie Gebruikte Boeken maandag gesloten

Vakantie op Texel

De Verrassing.nl

Veertien accommodaties, waaronder acht bungalows en vijf nieuwe chalets.

De Noordel

Park achter De Verrassing. Vijf luxe bungalows met veel privacy.

De Noorderhoeve.nl

Twee vakantiewoningen voor zorgvakanties. Ook uitermate geschikt voor minder validen.

Boeken? Bel 0222 31 89 06

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begravenisonderneming

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel
Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

NatuursteenHuis

vakmensen vertalen uw wensen

- **Marmer, graniet en hardsteen**
(voor binnen & buiten)
- **Grafmonumenten**
- **Vakkundig advies**

Goes tel (0113) 216555
Middelburg tel (0118) 612579
ook voor leveringen buiten Zeeland

't Boekenhoekje

Het adres voor verantwoorde lectuur

Leesboeken

Theologische werken

Cadeau-artikelen

Kinderboeken

Verklaringen van

CD's

Bijbels

Bijbel, Catechismus e.a.

Muziekcassettes

(Statenvertaling)

Levensbeschrijvingen

Bladmuziek

Psalmboeken

Diverse wenskaarten

Kom gerust eens snuffelen in onze gezellige winkel

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 9.00 u. tot 16.00 u. zaterdag van 9.00 u. tot 13.00 u.
Goudenregenstraat 24 - 2906 CM Capelle a/d IJssel - tel. (010) 442 22 12 - privé (010) 451 28 82

Begravenisverzorging

Bert Dorst

Molenpad 4
4696 BP Stavenisse

Beschikbaar voor Tholen, Sint Philipsland,
Schouwen Duiveland, Dinteloord e.o.

Tel. 0166-692390

Tel. 06-20544452

Wij verzorgen alléén begravenissen.

begravenisverzorging

T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen,
Rotterdam, Gouda, den Haag
en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een
door u gewenst uitvaartcentrum
of thuis met koeling.

Geen crematies.

Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13

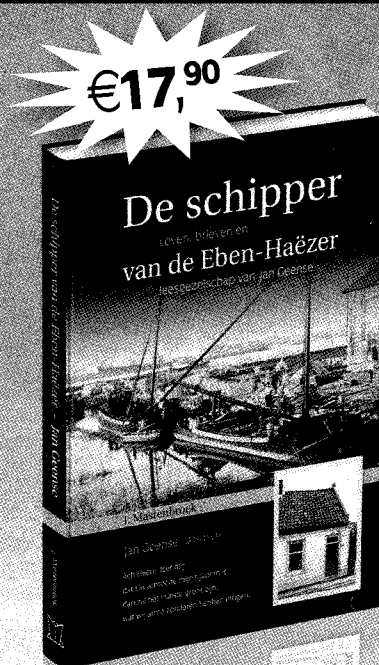
3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

Jan Geense

Auteur: J. Mastenbroek

Ten geleide: oud. J.B. Philibert

Jan Geense (1848-1933) was een begenadigd man met een teer geestelijk leven. Hij voer zo'n dertig jaren in gebrekkige omstandigheden op o.a. zijn scheepje de Eben-Haëzer.

In 1904 was hij gedeeltelijk arbeidsongeschikt en vestigde hij zich als kruidenier in Nieuw-Lekkerland. Hij las daar preken in een gezelschapskring.

De auteur J. Mastenbroek heeft veel nieuw feitenmateriaal ontdekt, o.a. door interviews met ouderen die Geense nog gekend hebben.

Ook publiceert hij vele brieven van Geense aan zijn vriend Cornelis Stam. Hierdoor ontstond een uitvoerig en vlot geschreven levensverhaal, geschikt voor jong en oud.

Het boek bevat ong. 60 meest onbekende illustraties: van ds. G.H. Kersten, de familie en de gezelschapskring.

Ouderling J.B. Philibert te Geldermalsen voorzag het boek van een uitvoerig Ten Geleide, waarin hij een aantal onbekende gebeurtenissen verhaalt.

Bestel telefonisch 0345- 581635
of via www.tekstservedmeulen.nl

Raadpleeg ons bureau ook voor uw artikelen, bedrijfsbladen, bedrijfstraining en website.

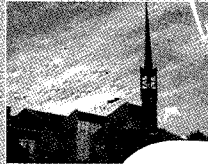
tekstservice
VERMEULEN

Verlengde Bredestraat 47
4194 RV Meteren

Vandaag besteld, morgen in huis

Het deputaatschap heeft € 50.000, beschikbaar gesteld voor hulp aan de slachtoffers. Helpt u mee?

ZEELAND ZINGT VOOR ISRAËL

Groot Samengesteld Koor
B. GRAVENPOLDER
betrekkende

Verboden, maar gezegd
Geef de Chinezen reformatie in de tijd!

GRAVENPOLDER
BEGRAVEN
WED.
Rotterdam, Drenthe
D. J. Schipper
Capelle

GROOT SAMENGESTELD KOOR

DE NIEUWE KERK VAN ZIERKZEE (1984) en de Nieuwe Kerk van Middelburg (27 juni 85). Het GROOT SAMENGESTELD KOOR zingt voor een goed doel. De opbrengst uit de collectes komt geheel ten goede aan Evangelieverkondiging en diaconale projecten onder Joden in Israël en in Europa.

Dit is de eerste avond in een serie van vier. De volgende zangavonden worden gehouden in de Nieuwe Kerk van Zierikzee (1 september 85), de Maria Magdalenakerk te Goes (30 april 86) en de Nieuwe Kerk van Middelburg (27 juni 86). Het GROOT SAMENGESTELD KOOR zingt voor een goed doel. De opbrengst uit de collectes komt geheel ten goede aan Evangelieverkondiging en diaconale projecten onder Joden in Israël en in Europa.

Help

Ambtskleding

Te koop, prachtig **orgel Johannes**
Opus 1000 gesampeld 2 klaviers
met voll. pedaal
Kleur blank eiken, prijs € 1.250,-.
Tel: 010-2033789 / 0612462211

eng met 5 slaapkamers en grote looppascholen.
adderkerk, abijer en scolen.
aagprijs 225.000,- k.
e. 010 43698

ZEELAND ZINGT

Z

Z Z Z

Z

Z Z